

LOGGIA és KERENGŐ

*Mátyás király nyéki vadászkastélya és
a volt budaszentlőrinci pálos kolostor romterületei*

Építészet és emlékezet stúdió
(Recollective Architecture Studio)
Komplex- és diplomatervezés
2020/2021 tavasz

kör.ép

BME DEPARTMENT OF
PUBLIC BUILDING
DESIGN

Buda látképe. Braun - Hogenberg: Civitates Orbis Terrarum, Köln 1572

Miként lehet emlékekkel telített az építészet, hogyan segítenek emlékezni a terek, épületek? A Középülettervezési Tanszék három tervezési stúdiója közül az Építészet és emlékezet stúdió sokszáz éves múltú környezetben keres mai értelmező gondolatokat és válaszokat. Tarts velünk buda különleges, időben és térben is sűrű, elfeledett helyszíneinek felfedezésében!

TERVEZÉSI HELYSZÍNEK

Az általános stúdiótémához 2021 tavaszán két, eltérő karakterű, Budapest II. kerületében található helyszínt javasolunk. Az egymáshoz közeli, kisebb túrával egyszerre bejárható két terület mai, méltatlan állapota koránt sincs arányban történeti jelentőségükkel.

Az egyik a Budapest, Hűvösvölgyi út 78. alatti ingatlan, amelyen Hunyadi Mátyás [nyéki vadászkastélyának romjai](#) találhatóak. A terület egykor Nyék település központja volt, hozzá nagy kiterjedésű, fallal körülvett királyi vadaskert csatlakozott. A török hódoltság alatt eltűnt két loggia, reneszánsz lakóépület romjait 1931-ben, korabeli leírások alapján találta meg, majd tárta Garay Sándor. A területhez tartozik Nyék falu szintén csak romként megmaradt Árpád-kori temploma és temetője is, annak ellenére, hogy az 1960-70-es években épült társasházak miatt részben leszakad a vadászkastély romterületéről.

A másik javasolt terület a magyar alapítású pálos szerzetesrend [Szent Lőrinc kolostora Budaszentlőrincen](#), a Gyermevasút Szépjuhászné állomásának közvetlen közelében. A kolostort 1304-ben alapítják egy akkor már itt álló kápolna helyén. A több építési periódust megélt kolostor a rend központja lett, itt tartották a nagykáptalanokat, pünkösdi rendi közgyűléseket. 1381-től itt őrizték a rend névadójának, Remete Szent Pálnak földi maradványait is, fénykorában a kolostorban 3-500 rendtag élt. 1526-ban a mohácsi csata után a törökök a kolostort elpusztítják, a 17. században pedig köveit is elszállítják a budai erődítmények megerősítéséhez. A területet 1846-47-től kezdték el feltárni.

KUTATÁSI TÉMA

A kutatás és tervezés kiindulópontjaként kiemelten foglalkozunk a két műemléki együttes karakterisztikus terével, a középkori kolostor kerengőjével és a reneszánsz kastélyépületek loggiájával. A két fontos téri archetípus, a két eltérő átmeneti tér története kialakulásuktól, eredetüktől a mai kortárs átíratokig (csak példaként: [Peter Zumthor Hortus Conclusus](#) (London, Serpentine Gallery 2011) és az [Office Kersten Geers David Van Severen Garden Pavilion](#) (Velece 2010)) gazdag, inspiráló és továbbírható hagyományként él velünk.

TERVEZÉSI PROGRAM

A tervezési feladat mindkét helyszín esetében olyan látogatóközpont, kis léptékű múzeum megtervezése, amely értelmezi és kontextusba helyezi a gazdag örökséget, és méltó módon mutatja be annak leleteit, történeti összefüggéseit. A feladat szerves része az állandó kiállítás építészeti koncepciójának megteremtése éppúgy, mint a romterületek tágabb, városi környezetén belüli értelmezése, és a helyszín teljes területének rendezése. A kötelező funkcióhoz a program alakítása során szabadon párosíthatók olyan kiegészítő használatok, amelyek segítségével a tervezett épület üzemeltetése fenntarthatóvá válik (pl. étterem, kávézó, rendezvényterem).

SEGÉDANYAGOK, ELŐZETES FORRÁSOK A KÉT HELYSZÍNHEZ

A feladatkiírások gazdag segédanyagai (helyszínrajzok, régészeti anyagok) mellett a tavaszi félévben először a komplex tervezést inspiráló, a témához kapcsolódó izgalmas szövegeket összegyűjtő olvasó-füzettel is készülünk. A helyszínekkel való ismerkedéshez az alábbi forrásokat ajánljuk:

Nyéki vadászkastély

- [Feld István: A nyéki királyi épületek](#)
- [Holl Imre: Jelentés a nyéki kastélyépületek területén 1956-ban végzett hitelesítő ásatásról](#)
- [a vadászkastélyról rövid leírás a szepmagyarország.hu oldalon](#)
- [valamint a Wikipédián](#)

Budaszentlőrinci pálos kolostorrom

- [Bencze Zoltán, Székér György: A budaszentlőrinci pálos kolostor](#)
- [Zolnay László: A Buda mellett állt Szent Lőrinc pálos anyakolostor kutatástörténetéről](#)
- [A kolostorrom leírása a palosepiteszet.hu oldalon](#)
- [az építési fázisokat is érzékeltető leírás a studhist.blog.hu oldalon](#)
- [valamint rövid leírás a Wikipédián](#)

Egyéb

- Zolnay László: Az elátkozott Buda / Buda aranykora. Magvető, Budapest 1982

KÜLSŐS PROGRAMOK

A félév során megismerkedünk a helyszínen történetét jól ismerő régész kutatókkal és vendégeink lesznek olyan építészek, akik a kortárs építészet változatos eszköztárával értelmeztek hasonlóan sűrű helyszíneket. Kapcsolódó látogatásokat, bejárásokat, előadásokat is szervezünk a stúdió tagjainak, például és lehetőség szerint:

- [Gyürki-Kiss Pál](#) (MARP, [tettyei Szathmáry-Palotarom rekonstrukciója](#))
- [Kronavetter Zsófia DLA](#) (Stúdio Konstella, [Körbezárt kert mint archetípus a kortárs építészetben](#))
- A régi budai Városháza épületének bejárása Szabó Levente vezetésével
- a Magyar Pálos Rend budapesti konventjének közössége

A STÚDIÓ KONZULENSEI ELSŐSORBAN

[Kisvávetter Péter DLA](#) egyetemi adjunktus
[Szabó Levente DLA](#) egyetemi tanár
[Vannay Miklós DLA](#) egyetemi adjunktus

A STÚDIÓ MEGHÍVOTT KÜLSŐ KONZULENSE

Zombor Gábor DLA egyetemi docens (Debreceni Egyetem, Építészmérnöki Tanszék),
Molnár Péter díjas építész ([MONOSTUDIO](#)), a Budapest Építészeti Nívódíj 2020
dicséretével díjazott [Ligeti műteremvilla](#) felújításának és átalakításának tervezője

A STÚDIÓ SZAKÁGI KONZULENSE

A szakági konzulensek a félév folyamán 2 alkalommal ún. "Konstruktóri
napon" az építész konzulensekkel együtt nézik át, véleményezik és segítik a
tervezést, valamint a félév elején a tervezési feladathoz igazított szakági
feladatkiírással és bevezető előadással készülnek. A műszaki specializáció hallgatói
számára a fenti stúdiótémákon belül speciális kiírás-kiegészítés készül.

A STÚDIÓ TÉMÁJÁHOZ AJÁNLOTT, A TANSZÉK
ÁLTAL GONDOZOTT (KÖTELEZŐEN) VÁLASZTHATÓ
TÁRGY

Középületek kritikai elemzése c. kötelezően választható tárgy témája 2020 tavaszán
ismét az építészet és emlékezet témakörre szerveződik. A kötelezően választható
tárgy így jó kiegészítése, kísérő elméleti támasza lehet a komplex tanulmányoknak.

A TANSZÉKHEZ KÖTŐDŐ ELŐZMÉNYEK

A 2019/2020 tanévben stúdióink első, induló évében a budai Várral különleges, időben
és térben is sűrű történetével, azon belül két eltérő karakterű budavári helyszínnel
foglalkoztunk. A Táncsics utca 9. alatt frissen feltárt romterülettel és az Erdélyi-
bástyával, illetve a Kapisztrán téri Mária Magdolna templom romjaival foglalkozó
Komplex tervezés 1. és 2. tervekből a tanszék honlapján található válogatott gyűjtés.

Oktatóink tervezési praxisában számos megépült, a témához kötődő épület
valósult meg, így - a teljesség igénye nélkül - a veszprémi [Dubniczay-palota](#),
a paksi [Szeniczey-kúria](#) vagy a [régibudai városháza](#). Kiemelkedő hallgatóink
diplomamunkáikban is foglalkoztak építészet és emlékezet konkrét vagy elvont
értelmű kapcsolatrendszerével, így [Breuer Anna](#) Vallások háza munkája vagy [Tábi
Sára](#) jászberényi fürdőbővítése. 2018-ban lágymányosi dohánygyárral a [Tanszéki
terv 1.](#), a badacsonyi volt pálos kolostor és munkatábor helyszíneivel a [Tanszéki
terv 2.](#) tervezési kurzusa foglalkozott. 2018-ban a zsámbéki templomrommal, 2019-
ben a Lechner Ödön által tervezett volt Postatakarékpénztár kupolacsarnokával,
2020-ban pedig a bicskei Csillagdával foglalkozott a tanszék által gondozott
három [TDK](#)-szekció, rektori és kari különdíjakkal és sikeres OMDK-eredményekkel.
De ez a téma kapott központi helyet a tanszék oktatói és hallgatói által
2019 nyarán készített Velencei Biennálé [kurátori pályázatában](#) is.

INSPIRÁLÓ PÉLDÁK, A FELADATHOZ HASONLÓ
LÉPTÉKŰ KORTÁRS ÉPÜLETEK

[Peter Zumthor: Shelter Roman Archeological Site, Chur \(CH\) 1986](#)
[Sverre Fehn: Cathedral Museum of Hedmark, Hedmark \(SWE\) 1988](#)
[Peter Zumthor: Kolumba Museum, Köln \(DE\) 2007](#)
[Savioz Fabrizzi Architectes: Abbey of St Maurice, Saint Maurice \(CH\) 2010](#)
[Toni Girones: Adaptation of the Roman site of Can Tacó, Montmeló \(ES\) 2012](#)
[Comoco Arquitectos: Castle Visitor Centre, Pombal \(PT\) 2014](#)
[Max Dudler: Zwillingprojekt Sparrenburg und Johannisberg, Bielefeld \(DE\) 2014](#)
[Feilden Fowles: The Weston, West Bretton \(UK\) 2019](#)
[Valerio Olgiati: Pearling Site Museum and Entrance, Muhharraq \(Bahrain\) 2019](#)
[Bevk Perović Architecti: Kasematten und Neue Bastei, Wiener Neustadt \(AT\) 2019](#)